

ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

УДК 687.1:675.15:005

Браїлко А.С. (ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ», Полтава)

ПОБУДОВА ЕЛЕКТРОННОГО КЛАСИФІКАТОРА ДЕФЕКТІВ ОДЯГУ ЗІ ШКІРИ, АДАПТОВАНОГО ДЛЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Систематизовано дані щодо класифікації дефектів одягу зі шкіри. Запропоновано електронний класифікатор дефектів одягу зі шкіри для проведення товарознавчої експертизи.

Ключові слова: одяг зі шкіри, дефекти, електронний класифікатор, експертиза.

Постановка проблеми та її зв'язок із найважливішими науковими і практичними завданнями. Інформаційно-візуальні дані, що стосуються системного опису дефектів одягу зі шкіри, причин їх утворення та прояву, а також оцінка ступеня їх вагомості є необхідними для проведення експертиз, предметом дослідження яких є зміна споживчих властивостей одягу зі шкіри пов'язана з утворенням дефектів.

За результатами аналізу публікацій [1-4], присвячених класифікації та опису дефектів товарів, у тому числі одягу зі шкіри, що перебував у експлуатації чи/або був підданий хімічному чищенню, встановлено наявність проблем, що стосуються:

- теоретичних основ товарознавчої експертизи – недостатньо розроблена термінологія та класифікація дефектів [1];
- нормативної документації – відсутність опису дефектів для товарів, що перебували в експлуатації [1];
- документів суворої звітності (квитанції) на виконання послуг із хімічного чищення – неповний опис ознак та дефектів виробів зі шкіри, що перебував у експлуатації під час прийняття у хімічне чищення [2];
- конфліктних ситуацій за результатами надання послуг із хімічного чищення одягу зі шкіри, що перебував в експлуатації. Означене, як правило, обумовлене доведенням до споживачів неповної або недостатньої інформації про можливі прояви чи/або утворення дефектів під час хімічного чищення з незалежних від виконавця причин, які можуть погіршувати споживчі властивості одягу [3].

Для вирішення окреслених проблем авторами [2; 3] запропоновано:

- розроблення класифікації та градації дефектів за окремими групами товарів [1];
- пояснювати споживачу стан збереження виробу (на момент прийняття в хімічне чищення, наприклад, демонстрація розривів, плям, знебарвлених діля-

нок, тощо) та можливості прояву чи/або утворення дефектів під час хімічного чищення;

- ретельний опис виробу в документах (квитанції, договорі);
- посилення контролю стосовно якості оброблення виробів зі шкіри з урахуванням властивостей натуральної шкіри та готового виробу.

Отже, без наукової класифікації дефектів виробів зі шкіри, у тому числі таких, що перебували в експлуатації, неможливо проводити їх ідентифікацію та опис і надання якісних послуг споживачам.

С.А. Вілкова [1] запропонувала наступне групування недоліків (дефектів) непродовольчих товарів, що перебували в експлуатації:

- видимі виробничі дефекти (про них під час продажу може попередити продавець);
- приховані виробничі дефекти, що проявляються під час експлуатації;
- експлуатаційні дефекти, що утворюються за неналежної експлуатації чи/або догляду за товаром;
- експлуатаційні дефекти, що утворюються через невідповідну чи/або неповну інформації про товар, умови його експлуатації та догляду.

О.Ю. Долговою [4, с. 64-65] розроблена класифікація дефектів, які виникають під час експлуатації та після хімічного чищення виробів з овчинно-хутряних напівфабрикатів, що випускаються шкірною тканиною назовні. Ознаки класифікації поділені за рівнями значущості: перший – виникнення (етапи та причини виникнення) дефектів; другий – виявлення (можливість виявлення, методи і засоби) дефектів; третій – вагомість (площа, функціональність); четвертий – можливість усунення. Крім того, автором [4, с. 66-67] запропоновано способи усунення дефектів, відповідно до чинних методів контролю якості відновних операцій. Однак, не зазначено ступінь зносу виробів, з урахуванням наявності дефектів на ньому.

У спеціалізованих виданнях для фахівців галузі хімічного чищення [2; 3], із метою вирішення проблем, пов'язаних із дефектами, що проявляються під час хімічного чищення виробів зі шкіри, наводяться дані, що стосуються групування дефектів виробів зі шкіри. Так, автором [2] із використанням даних італійської фірми «BIAR» та за участі фірми «РОСИЛКОМ», із метою аналізу взаємозв'язку між факторами, що призводять до виникнення проблем під час хімічного чищення та якістю надання послуги з хімічного чищення, дефекти згруповано наступним чином:

- прижиттєві дефекти шкір тварин, що проявляються під час чищення на виробках;
- виробничі дефекти шкіри, що виникають під час проведення технологічних процесів;
- дефекти пошиття;
- розповсюджені дефекти оброблення.

Л.І. Чичварина [3] умовно розподіляє дефекти виробів зі шкіри та хутра на три основні категорії:

- перша – дефекти, обумовлені якістю вихідної сировини, технологією його переробки та пошиття;

- друга – дефекти експлуатації;
- третя – дефекти, що проявляються після проведення хімічного чищення (приховані дефекти).

Вищенаведені класифікації авторів [1-4] орієнтовані на дослідження чи/або встановлення причин утворення дефектів на одному чи декількох етапах життєвого циклу одягу зі шкіри. Разом із тим у наведених прикладах класифікацій для назви одних і тих же ознак класифікації дефектів використовується неузгоджена термінологія. З огляду на це, актуальним залишається уніфікація термінології та розроблення класифікації дефектів одягу зі шкіри, у тому числі такого, що перебував в експлуатації чи/або був підданий хімічному чищенню, для проведення товарознавчої експертизи.

Об'єктом дослідження обрано побутовий верхній одяг зі шкіри, у тому числі такий, що перебув у експлуатації чи/або був підданий хімічному чищенню (далі – одяг зі шкіри), предметом – дефекти натуральної шкіри та готового одягу зі шкіри, побудова моделі розпізнавання дефектів. У роботі використано емпіричні й аналітичні методи наукового пізнання.

Метою статті є розроблення електронного класифікатора (моделі розпізнавання) дефектів побутового верхнього одягу зі шкіри для проведення його товарознавчої експертизи.

Виклад основного матеріалу досліджень. Електронний класифікатор дефектів одягу зі шкіри як необхідну методологічну складову, що забезпечує ефективно проведення товарознавчої експертизи, створено із використанням апріорної [1-11] та апостеріорної інформації. З метою розпізнавання дефектів одягу зі шкіри та встановлення причин їх виникнення, нами:

- підібрані та згруповані апріорні дані, що стосуються різних видів дефектів;
- систематизовані причини їх утворення, що можуть призвести до утворення дефектів на різних етапах життєвого циклу одягу зі шкіри;
- узагальнено апріорну інформацію стосовно послідовності огляду, опису пошкоджень і дефектів одягу та їх фотографічної фіксації;
- сформовано апостеріорну базу даних дефектів (експлуатаційних і хімічного чищення), отримали за результатами моделювання процесів їх утворення.

Під час побудови електронного класифікатора використано фасетний метод класифікації, через те, що ознаки класифікації дефектів одягу зі шкіри є взаємопов'язаними між собою. Окрім того, інформаційну місткість класифікатора, побудованого з використанням такого методу, можливо збільшувати під час доповнення класифікаційних угруповань. Ранжування відібраних ознак здійснено для зручності проведення товарознавчої експертизи у наведеній послідовності (рисунок 1).

Перша ознака – дефекти за природою виникнення на різних етапах життєвого циклу виробу розподілено на:

- виробничі:
 - а) готового виробу (конструктивні – горизонтальні, вертикальні, наклонні складки, кутові заломы на ділянках деталей, балансові порушення, дефекти динамічної невідповідності; технологічні дефекти – недостатня розтяжність, по-

рушення встановленої ширини швів, криві строчки, викривлення швів та країв виробу, невідповідність розмірів і перекосів прокладок та підкладок, що складають пакет одягу; моделювання – зміна базової конструкції) [5];

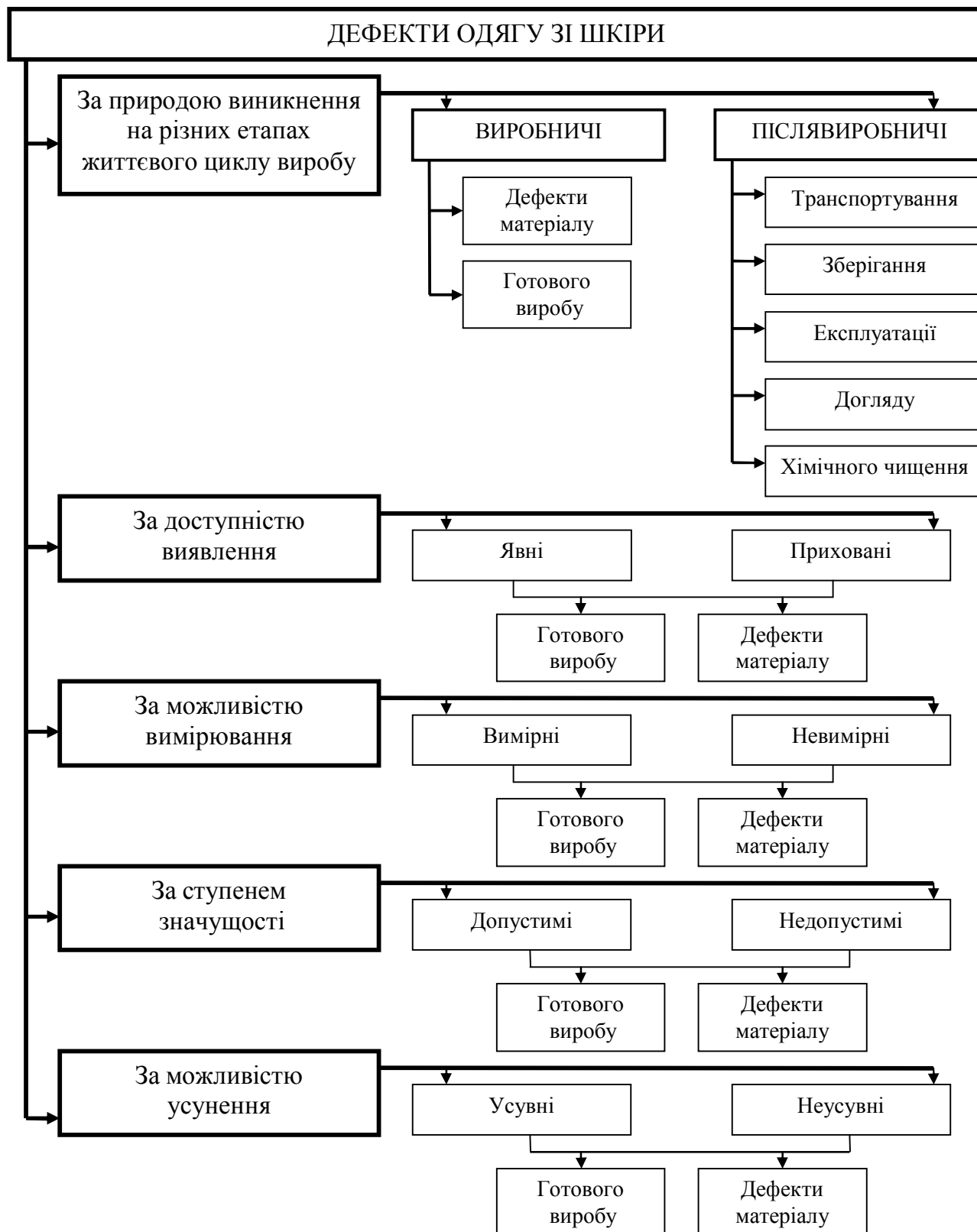

Рисунок 1 – Класифікація дефектів одягу зі шкіри

б) дефекти матеріалу (натуральної шкіри (за технологічними процесами шкіряного виробництва, наприклад, дефекти, що виникають під час неправильного проведення зоління – зольна стяжка, пухкість та віддушистість, [6]; прокладки; підкладки; матеріалів для скріплення);

– післявиробничі:

а) транспортування (жирові нальоти, забруднення, плями, подряпини тощо);

б) зберігання (забруднення, плями, вицвітання, подряпини, бактеріальне ушкодження тощо);

в) експлуатації (вицвітання, блиск, полиск, зблякнення, різнотонність шкіри та шкіряної тканини, усадка, плями, дірки, витерті ділянки, відшарування та деформація внутрішньої клейової прокладки на комірах, бортах манжетах, подряпини, здири лицевого шару шкіри, механічні пошкодження тощо) [7; 8];

г) догляду (різнотонність шкіри; плями, здутина, розводи, зміна інтенсивності кольору чи забарвлення, затік, обсипання покривної плівки, тощо);

д) хімічного чищення (перекіс виробу (деталей), розтягування, усадка, здутина, слід просоченого клею, дірка, пожовтіння, білястість, розводи, зміна інтенсивності кольору чи забарвлення, затік, пляма тощо) [8].

Друга – за доступністю виявлення:

– наявні (наприклад, утворення складок, подряпини, здири);

– приховані (наприклад, пухкість шкіри, обсипання покривної плівки, нестійкість до прасування).

Третя – за можливістю вимірювання:

– вимірні (несиметричність деталей, дірки тощо);

– невимірні (натуральної шкіри – садка, виснаженість).

Четверта – за ступенем значимості:

– допустимі – наприклад, скривлений край борта готового виробу, на довжині 15 см, відльоту коміра на довжині 10 см, низу та країв виробу на довжині 30 см; викривлення шва пришивання коміра на довжині 10 см (п. 1); несиметричність уступів лацканів, кінців коміра, кишень, клапанів, хомутиків, швів, складок (п. 2); укорочення одного борта, порівняно до іншого (п. 3) – розмір допустимих відхилень, відповідно до даних, наведених у таблиці 1 за ГОСТ 12566 [9];

– недопустимі:

а) виробничі дефекти готового виробу – розходження пілочок, шлиці або надмірне заходження однієї пілочки чи сторони шлиці на другу; зайвий натяг або хвилястість деталі швейного виробу; перекіс, залом; відхилення рукавів вперед або назад, неправильний розподіл посадки рукавів, скривлення швів вшивання рукавів; неправильне з'єднання підкладки або прокладки з верхом виробу, що призводить до деформації деталей, або всього виробу; підкорочування верхньої сторони шлиці відносно нижньої; обрив нитки в оздоблювальних строчках; відсутність прокладки у виробі, передбачених технічною документацією на модель та зразком еталоном; деформація матеріалів по лінії швів, що погіршують зовнішній вигляд виробу; невідповідність розмірів підкладки, що погіршує зовнішній вигляд виробу; пропускання стібків під час підшивання

низу виробу, що призводять до його деформації – додаток 1 за ГОСТ 12566 [9; 10];

б) натуральної шкіри – підрізи, вихвати, шкіроїдини, молеїдини, нальоти жирового та мінерального походження, непродуб, садка загальна, болячки, жорсткість, ламкість, віддушистість, виснаженість, провал апретури, нерівне стругання шкіри, бронзуватість, необроблена або забруднена бахтарма, осипання покриття, мазкість шкіри, отвори від віспин, намини, замини, добре заросші свищі, зафарбовані подряпини, що не зачіпають дерму не більше 5 см (1 – для пальтово-костюмного асортименту другого сорту), плями площею не більше 1 см^2 (2 – для пальтово-костюмного асортименту другого сорту) [9; 11].

в) підкладки – дефекти, що порушують цілісність, смуги від недосічення, помітно виражені плями [9; 10].

П'ята – за можливістю усунення:

– усунні (відшарування клейової прокладки, зміна інтенсивності кольору тощо);

– неусунні (усадка, пухкість шкіри тощо).

Висновки

Проведено моделювання процесів утворення дефектів одягу зі шкіри (експлуатаційних, хімічного чищення), як результат сформовано цифрову апостеріорну базу даних (опис та фотографічне зображення), для проведення ідентифікації дефектів одягу, що надходить на експертизу з наявними у базі аналогами.

Систематизовано апріорну та апостеріорну бази даних дефектів одягу зі шкіри (термінів та визначень, можливих причин утворення), що дозволяє системно вивчати зміну споживчих властивостей одягу зі шкіри.

Запропоновано фасетну класифікацію дефектів одягу зі шкіри для проведення товарознавчої експертизи.

Розроблено базу даних дефектів одягу зі шкіри, яка містить необхідні, чіткі та однозначні дані (для формулювання обґрунтованого висновку за результатами проведення товарознавчої експертизи) щодо послідовності опису дефектів; фотографічної фіксації дефектів; характеристик дефектів, факторів, що призводять до їх утворення (прояву) із зазначенням етапу життєвого циклу.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є уніфікація термінології¹ щодо опису класифікаційних угруповань дефектів одягу зі шкіри, обумовлена наявністю синонімії під час опису одних і тих же понять у різних нормативних документах [7-11]; удосконалення бази даних переліку термінів та дефініцій для проведення товарознавчої експертизи одягу зі шкіри, у тому числі такого, що перебував у експлуатації чи/або був підданий хімічному чищенню.

Література

1. Вилкова С.А. Развитие методологии и практики экспертизы потребительских товаров / С.А. Вилкова // Управление торговлей – теория, практика, иннова-

¹ У статті наведено терміни, встановлені нормативними документами, їх позначення та назву наведено у списку використаних джерел.

- ции: Междунар. науч.-практ. конф., Москва, 12-13 ноября, 2009 г. – М.: Дашков и К°, 2009. – С. 449-451.
2. Чистякова Л. Кожа и замша: дефекты, которые мы не выбираем [Электронный ресурс] / Л. Чистякова // СХиП. – 1998. – № 1. – Режим доступа: <<http://www.astrabalservice.ru/articles/ludmila/chichvarina.htm>>.
 3. Чичварина Л.И. Кожа и мех: еще раз о дефектах [Электронный ресурс] / Л.И. Чичварина // СХиП, 1998. – № 2. – Режим доступа: <<http://www.astrabalservice.ru/articles/ludmila/chichvarina.htm>>.
 4. Долгова Е.Ю. Разработка методов оценки изменения свойств овчинно-меховых изделий при эксплуатации и восстановлении: дис. ... канд. техн. наук: 05.19.01 / Е.Ю. Долгова. – Кострома, 2005. – 197 с. – Режим доступа: <<http://diss.rsl.ru/diss/06/0073/060073035.pdf>>.
 5. Конструирование одежды с элементами САПР: учеб. / под ред. Е.Б. Кобляковой. – 4-е изд. – М.: Легпромбытиздат, 1988. – 463 с.
 6. Куциди Д.А. Предупреждение и устранение дефектов кож / Д.А. Куциди. – М.: Легпромбытиздат, 1990. – 144 с.
 7. Одяг і предмети домашнього вжитку після хімічної чистки. Загальні технічні умови: ДСТУ 201-03-96. – [Чинний від 1998-10-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 1997. – 11 с.
 8. Одяг і предмети домашнього вжитку після хімічної чистки. Терміни та визначення основних дефектів: ДСТУ 2916-94. – [Чинний від 1996-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 1995. – 18 с.
 9. Изделия швейные бытового назначения. Определение сортности: ГОСТ 12566-88. – [Действительный от 1990-01-01]. – М.: Стандартинформ, 2006. – 23 с.
 10. Вироби швейні. Дефекти. Терміни та визначення: ДСТУ 2033-92. – [Чинний від 1993-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 1992. – 14 с.
 11. Шкіра. Терміни та визначення: ДСТУ 2341-94. – [Чинний від 1995-01-01]. – К.: Держспоживстандарт України, 1994. – 66 с.